

L'EXCAVACIÓ DE LES SITGES IBÈRIQUES DE CAN BATLLORI, EN EL LÍMIT MERIDIONAL DE SARRIÀ

L'estiu de l'any 1970 varem començar les excavacions arqueològiques de les restes d'un camp de sitges ibèriques. Portàrem a terme els treballs el Grup de Recerques Arqueològiques del Centre Excursionista Els Blaus de Sarrià, compost en aquells anys per: Jordi Bigas, Ramon Masats, Santiago Segura i Enric Duran, amb la col·laboració del que signa i un grup d'amics de Sant Gervasi; tot comptant amb la direcció tècnica i assessorament del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, representat en les persones del seu director, el Sr. Fredèric-Pau Verrié i la professora, aleshores recent llicenciada, senyora Isabel Rodá. El lloc de la troballa se situava per aquells anys dintre d'un rectangle urbanístic actualment molt modificat, enquadrat entre els carrers de Numància, Nau Santa Maria i Caravel·la Niña, en terrenys de l'antiga masia de Can Batllori.

El descobriment es va produir arrel de la inspecció per part de Jordi Bigas, el qual hem va reclamar per confirmar la troballa, d'un antic rebaixament de terres en un camp de cultiu, que havia ocupat aquells terrenys, i es van poder identificar quatre sitges subterrànies obertes en el sòl; una es va trobar buida i les altres tres restants encara estaven plenes de terra. Aquestes sitges, les quals en el moment de la descoberta encara mantenien intacta la meitat de la secció vertical, eren d'unes dimensions considerables. La més gran arribava als 3,80 metres de fondària, i mostrava un perfil perfectament delimitat i regular. La seva impermeabilitat estava assegurada per mitjà d'un revestiment d'argila molt dura; aquest punt es va comprovar en efectuar el procés de buidat d'aquests antics contenidors de blat. En el fons de la sitja número 2 es localitzaren tres forats petits, probablement destinats a drenar l'aigua de les filtracions.

Les sitges s'havien conservat en secció perquè l'indret on treballava la bòbila, evidentment abans de 1921, era terme municipal de Les Corts-Barcelona i el lloc on aquestes es trobaven es corresponia amb la línia del terme de Sarrià. Per dir-ho d'una forma més entenedora, abans d'obrir-se la bòbila, en el subsòl, mitja sitja corresponia a les Corts-Barcelona i mitja a Sarrià.

La descripció tècnica del que era una sitja des del punt de vista d'un arqueòleg seria: "La sitja és una estructura excavada en el subsòl, amb formes i dimensions variables segon les zones i les èpoques però amb un element sempre present, que és el d'una boca estreta per ser tancada hermèticament i assolir així una eficaç conservació en atmosfera confinada. Aquesta estructura singular constitueix l'evidència d'un sistema tradicional d'emmagatzematge de productes agrícoles, fonamentalment cereals, que garanteix la seva conservació a mitjà i a llarg termini."

"Les sitges es solien excavar en llocs alts i secs, preferentment en pendent a fi que l'aigua de pluja circulés en superfície. Es buscaven substrats amb un elevat contingut d'argiles i de llims ja que resulten ser els terrenys més impermeables. Ocasionalment, per augmentar la impermeabilització de les parets també es posava un recobriments d'argila o de femta de vaca. A vegades abans d'omplir una sitja es feia un foc al seu interior a fi d'assecar les parets i d'eliminar els residus d'un ensitjat anterior. "

"Els grans eren ensitjats després de la batuda un cop desgranats i nets d'elements com porgadures, pedretes, etc. També s'acostumaven a estendre a les eres a fi que entressin a les sitges ben secs i, si era possible, frescos. S'ha comprovat experimentalment que és possible la conservació de les espigues a les sitges, però probablement la seva conservació és més compromesa."

Malgrat que aquest sistema de conservació s'inicia des del Neolític, l'emmagatzematge de cereals en sitges esdevé un dels trets més característics de les poblacions iberes situades al nord de l'Ebre, entre els segles VII-I aC. Se'n troben a l'interior de les cases, disperses dins els poblats, en petites concentracions en establiments rurals, en grans concentracions de camps de sitges, com sembla que

eren les nostres o, en centres especialitzats, precisament, en la captació d'excedents cerealístics. A partir del període ibèric ple, entre 450-400 / fins prop 200 aC i amb consolidació en el segle IV, tota la costa ibèrica catalana septentrional sembla que està enfocada vers una clara especialització econòmica en la producció excedentària de cereal i el seu emmagatzematge en sitges.

Segons la investigació arqueològica, tot això sembla derivar de l'existència, des dels moments inicials, d'una influència comercial i econòmica entre la colònia fenícia d'Ebusus (Eivissa) i les poblacions indígenes de la zona de la costa catalana, que crearà uns vincles d'interdependència molt forts entre les poblacions d'ambdues zones, que no es trencaran fins després de la Segona Guerra Púnica. Des d'Ebusus s'organitzà una estratègia econòmica que consisteix a proveir de productes de prestigi i de valor com el vi contingut als recipients amfòrics i vaixel·la fina de procedències diverses, fonamentalment àtica, a la clientela aristòcrata local de la costa, a canvi de matèries primeres que, podrien, correspondre principalment als cereals emmagatzemats, els quals abastarien tant a població de l'illa com la d'altres centres mediterranis, com Cartago i d'altres grans ciutats mediterrànies deficitàries en aquest aspecte, com ara Atenes o Roma.

El moment més àlgid dins d'aquest procés està en relació amb els esdeveniments que s'emmarquen en la Segona Guerra Púnica i el final amb l'arribada de contingents romans a la Península ibèrica a partir del 218 aC.

Aquestes sitges havien estat obertes i utilitzades per un grup humà de la tribu ibèrica dels laietans, que conreava el blat en les planes de la part baixa del que amb el temps esdevindria el terme municipal de Sarrià. Un cop abandonades les sitges, el més usual es que fossin reomplertes amb pedres i amb tota mena de deixalles. Pels materials arqueològics recuperats, ibèrics i romans republicans, es pot datar l'amortització d'aquestes entre els anys 150 i el 100 aC; la de la seva obertura en el sòl és més reculada, probablement dels segles IV-III aC.

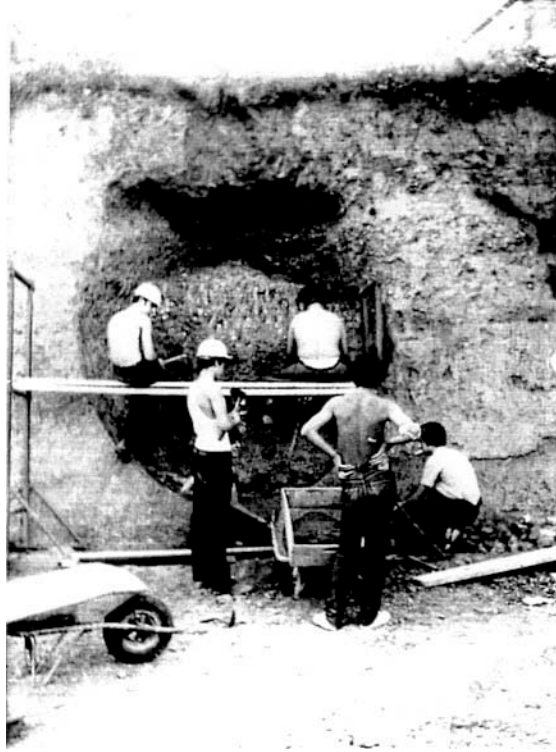
Per completar aquest article consultarem els següents treballs:

Asensió; D., Frances; J., Pons; E., 2002.- Les implicacions econòmiques i socials de la concentració de reserves de cereals a la Catalunya costanera en època ibèrica. Cypsela, 14, Girona. Pàg. 125-140

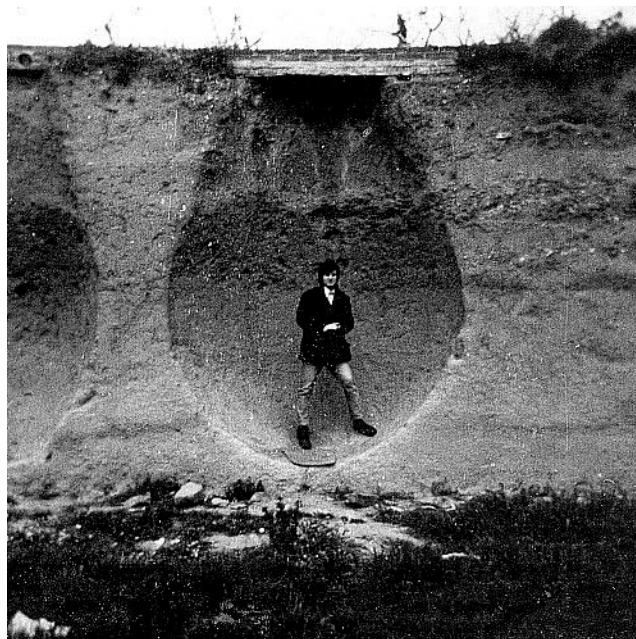
Miret i Mestre, J., 2006.- Sobre les sitges i altres estructures excavades al subsòl. Cypsela, 16. Girona. Pàg. 213-225.

Mañé, A., 2007.- Catàleg monumental del terme de Sarrià. De la prehistòria a l'antiguitat tardana. Ajuntament de Barcelona. Districte Sarrià - Sant Gervasi.

Antoni Mañé i Sabat

Can Batllori. Juliol de 1970, excavació de la sitja número 3.

Can Batllori, octubre de 1970, la sitja número 3 un cop excavada